

M

Vehmaa, Piiloinen

Kertomus muinaistieteellisistä kaivauksista v. 1959

Vehmaan pitäjässä, Piiloisten talon maalla, Vehmaansalmen (nykyisin oikeastaan lahden) itärannhalla sijaitsee kolme kiviröykkiöhautaa käsittävä kalmisto, joka tuli tunnetuksi diakonissa Aili Weckrothin tuodessa Kansallismuseoon yhdestä rauniosta löytämänsä pronssisen rannerenkaan (RM 14161). Tohtori Helmer Salmon käytyä paikkaa tarkastamassa hautaraunioiden tutkiminen otettiin vuoden 1959 kaivausohjelmaan. Kaivaukset suorititi 28. - 31. 7.

Rauniot ovat korkealla näköalakalliolla aivan Vehmaansalmen rannassa, vieläpä niin, että ne voidaan nähdä salmesta käsin. Kallio, jonka korkeus on arviolta kolmisenkymmentä metriä, viettää melkein akkijyrkkänä salmeen, joten rantaviiva ei ole sanottavasti siirtynyt röykkiöiden rakentamisesta lähtien. Salmen itäranta on kallioista ja louhikkoista, erämaanluontoista, ja on ilmeisesti aina ollut asutettavaksi kelpaamatonta maastoa, päin vastoin kuin salmen länsitanta, joka on alavampaa. Kallio sijaitsee Piiloisten yksinäistalosta 1,2 km pohjoiseen, suunnilleen yhdeksän kilometriä Vehmaan salmen suusta. Neiti Weckrothin huvilasta kalmistopaikka on muutama sata m kaakkoon.

Raunioita on kalmistossa kolme, neljän viiden metrin päässä toisistaan.

Raunio 1, kaakkoisin röykkiöistä, oli ladottu muita röykkiöitä korkeammalle. Se oli ennen kaivauksia jossain määrin hajotettu, joten sen alkuperäistä muotoa ja rakennetta ei voi määrätä. Röykkiön keskiosa oli ilmeisesti koskematon. Nykyisessä asussaan raunio oli pitkänomainen: kuutisen metriä pitkä, kolme ja puoli metriä leveä, pituussuuntana kaakko-luode. Se oli koottu kohtalaisen kookkaimista mukulakivistä sekä muutamista suurehkoista paasimaisista lohka-reista; suurimmat kivet olivat yli puolimetrisiä. Raunion kummassakin päässä oli kallioista lohjennut kookas paasi; laattakiviä oli myös keskiosissa. On mahdollista, että päissä olleet laattakivet

ovat olleet pystyssä bautakivien tapaan. Raunion kivet olivat kahdessa tai yhdessä kerroksessa. Mitään ladelmaa tai rakenteen säännöllisyyttä ei voitu havaita. Raunion keskiosassa kivien keskellä ja alla oli 20-30 cm vahva maakerros, ja aivan raunion keskellä maassa näkyi parikymmentä cm laaja löydötön nokialue. Tästä n. 60 cm pohjoiseen oli hauta-antimena kaarevahamarainen puukko, maassa rapakiven alla nähtävästi alkuperäisellä paikalla. Kaivauksen jälkeen raunio kasattiin entiselleen. KM 14789:1. Rauniosta piirrettiin 2 karttaa ja otettiin 2 valokuvaa.

Raunio 2 sijaitsi edellisestä luoteeseen, röykkiöiden "keskipisteiden" välimatka oli 9,6 m. Raunio 2 oli ladottu edellistä puolisen metriä alempana olevalle kalliontasanteelle.

Raunio oli pahasti hävitetty, sen keskeltä oli mm. päällimmäinen kivi-kerros poistettu alempana olevan paasikiven päältä. Nykyisessä muodossaan se oli n. 6 m pitkä ja 5 m leveä, epäsäännöllisen kolmion muotoinen. Röykkiön pohjoisreuna oli melko suora, mikä saattoi johtua siitä, että sillä kohdalla kalliossa on pieni jyrkänne ikäänkuin raunion luontaisena rajana. Varsinaista säännöllistä rakennetta rauniossa ei muutoin voitu havaita. Raunio oli koottu enimmäkseen kohtalaisista mukulakivistä, mutta sen keskellä oli leikkauksen A-B linjassa muutamia suuria paasia, joita pinemmät kivet olivat aikaisemmin katta-
neet ja osaksi vieläkin kattoivat. Nämä paadet olivat latteellaan kallion tai alla olevan maakerroksen päällä, kiviaines osoitti, että ne ovat kallioista lohjenneet ja aikoinaan hautaraunioon kuljetetut. Suurehkoja kiviä oli muutama myös raunion itäreunassa. Huomiota kiinnitti erityisesti se, että raunion luoteisosassa oli yksi kivipaasi, pystyssä bautakiven tapaan. Paaden korkeus oli 80 cm ja kivi voitiin erottaa Vehmaan salmesta käsin katsottaessa (ks. valokuvat salmelta päin). Kuten profiilipiirroksesta käy ilmi, raunion pohjaosana oli kallion päälle kannettu maakerros, joka oli paikoin jopa 25 cm vahva. Tämä kerros oli löydötön, mutta on mahdollista, että neiti Weckrothin löytämä rannerengas (ks. kartta 1, raunio 2), joka oli raunion keskellä olevan suuren paaden länsipuolella, paadesta n. 30 cm:n päässä, lienee ollut maakerroksessa, ilmeisesti aivan sen pinnassa, koska rengas näkyi seuraavana vuonna lumen sulettua, rengasta ei huomattu silloin kun rauniota varsinaisesti pengottiin. Maakerroksessa ei havaittu myöskään nokea. KM . Raunio 2, kartat 1-3, kuvat 8-10. Tutkittu raunio kasattiin entiselleen. Pystypaatta ei siirretty pois paikaltaan.

Raunio 3 sijaitsi edellisestä luoteeseen jokseenkin samalla tasolla kuin sekin; raunioiden keskipisteiden välimatka oli 11 m. Raunio oli ehyt, muodoltaan pitkänomainen, jonkin verran suorkaidetta muistuttava. Pituus n. 6 m, leveys n. 4 m. Se oli ladottu enimmäkseen pienistä kivenmukuloista; reunaosissa oli muutamia suurempia lohkareita, jotka eivät kuitenkaan muodostaneet hiinisäännöllistä latomusta, että niitä voitaisiin pitää esim. tarhan osina. Raunion kiintoisin erikoispiirre olivat kolme (tai neljä) bautakiven tapaista pystykiveä. Näistä kaksi oli raunion kaakkoisnurkassa, yksi luoteispäässä, ja mainitut kolme kiveä olivat suorassa linjassa keskenään. Kivet olivat 40-50 cm muuta rauniota korkeammalla.

Rakenteeltaan raunio oli kaksiosainen: ylinnä oli yksi tai kaksi kivikerrosta, niiden alapuolella oli n. 20 cm vahva maakerros, joka sislsi polttohautauksen. Maakerroksessa oli keskellä rauniota poltettuja luita n. 40 cm x 40 cm laajalla alueella; luualueen pohjoispuolella oli usean desimetrin laajuisella alueella hilsemäiseksi ruostuneita raudanpaloja sekä puukonterä. Esineet eivät näytä olleen roviolla; uurnaa ei ole nähtävästi käytetty. Luualueesta n. 90 cm kaakkoon oli muutama erillinen palanut putkiluun kappale (mahdollisesti linnun tai pikkunisäkkään), nekin ilmeisesti hauta-antiminaan so. jäännöksinä vainajan "eväistä".

Pystykiviä ei tutkittaessa liikutettu paikaltaan, ja raunio kasattiin tutkimuksen jälkeen suunnilleen entiselleen. KM 14789:2-5 Rauniosta piirrettiin kolme karttaa ja otettiin 5 valokuvaa.

Valokuvailtiteiden filmit, on luultu seuraavasti: 23286-23296; 23300 (ei kopiota).

Liitteet. Kaivauskertomukseen liittyy 8 karttaa sekä 15 valokuvaa. Valokuvien aiheet ovat seuraavat:

1. Hautarauniot korkealla kalliolla Vehmaansalmesta nähtynä. Nuolet ja numerot osoittavat raunioiden sijainnin.
2. Raunio 2:n "bautakivi" näkyy Vehmaansalmeen; nuoli osoittaa kiven paikan; itse kivi näkyy hiukan epäselvänä kuvassa.
3. Rauniot 1-3 kaakosta. Oikealla taustalla näkyvän männyn edessä raunio 3, keskellä kuvaa raunio 2 (pystypaasi näkyy kuvassa) ja vasemmalla männyn takana, kuvan etualalla raunio 1.
4. Sama kuin edellä; raunio 2 ei näy kuvassa.
5. Raunio 1 ennen tutkimista. Kuvattu idästä.
6. Puukko in situ raunio 1:ssä.
7. Raunio 1 ja 3 naista.
8. Raunio 2 enen tutkimista. Kuvattu koillisesta.
9. Raunio 2 osaksi tutkittuna. Näkyvissä etualalla itäreunan kiveys ja keskiosan paadet.

20. Raunio 2:n itäseinä pohjoisesta katsottuna. Oikealla suuri paasi, hiukan maasta kohotettuna.

11. Raunio 3 ennen tutkimista. Kuvattu idästä.

12. Sama kuin edellä.

13. Sama kuin edellä, alempaa kuvattuna. Kaakkoispään pysty-

14. Raunio 3 kaakosta kuvattuna. Keskellä kaakkoispään pysty-

15. Sama kuin edellä, lähempää kuvattuna.

Porissa lokakuun 5. päivänä 1959

Unto Jals

14 788. Pieni, lehdestä lähes suorakulmaisesti taitettu keihään-
Laitila kärki, vanhemman roomalaisajan tyyppiä. Lehtisoikeansuip-
Kirkonkylä po, harjava, jonkinverran ruostunut. Harjanne jatkuu put-
ken suuhun asti, jossa on näkyvissä niitinreikä. Putken
suussa on hiukan palopatinaa, mistä päätellen esine on
polttohaudasta peräisin. Pituus oikaistuna 15,8 cm, leh-
den leveys 3,2 cm, putken halkaisija 2,1 cm.

Esineen löysivät kelloseppä Mäkelän lap-
set kesällä 1959 Mäkelän tontilta Laiti-
lan kirkonkylästä, ja ~~sen~~ hammasteknikko
Atso Kari toimitti sen maisteri Unto Sa-
lolle Kansallismuseoon lahjoitettavaksi.
Hajalöytö, ks. Unto Salon tarkastus-
tomusta.

14 789 Löydökset maisteri Unto Salon suorittamista kaivauksista
Vehmaa Vehmaan Piiloissa.
Piiloinen

1. Ruostunut puukon katkelma; kärki ja ruoto-csa pois-
sa. Hamara kaareva. Ilmeisesti suuresta väkipuukosta.
~~löydetty rauniosta~~ Pituus 10,6 cm, leveys 2,7 cm.
Löydetty rauniosta 1.

2. Kahdeksi kappaleeksi murtunut ruosteensyömä esine,
nähtävästi nuolenkärki. ^{si meidän} Lehtiosa, jonka toinen puoli
on pois hilseillyt, on tasaisen suippo, ruoto poikki-
leikkaukseltaan suorakaiteenmuotoinen, päähän ja leh-
teen päin levenevä, ilmeisesti katkelmallinen. Esineen
pituus 7,6 cm, lehden leveys 2 cm. Lisäksi samassa nume-
rossa pari ruosteentapalasta. Löydetty rauniosta 3, sen
keskipisteestä.

3. Suuri joukko hilseiksi ruostuneita raudanpaloja, il-
meisesti jostakin tasapintaista latteasta esineestä,
joka on ollut ~~25x25~~ 2,5 - 2,8 cm leveä. Yksi katkelma
niitillinen, mistä päätellen esine on ollut ruodollinen
teräase. Eräs toinen katkelma näyttäisi oleva peräisin
naskalintapaisesta esineestä, se on varustettu ympärikul-

kevällä haitalaa. Raudanpalat olivat rauniossa 3, ks. kaivauskarttaa.

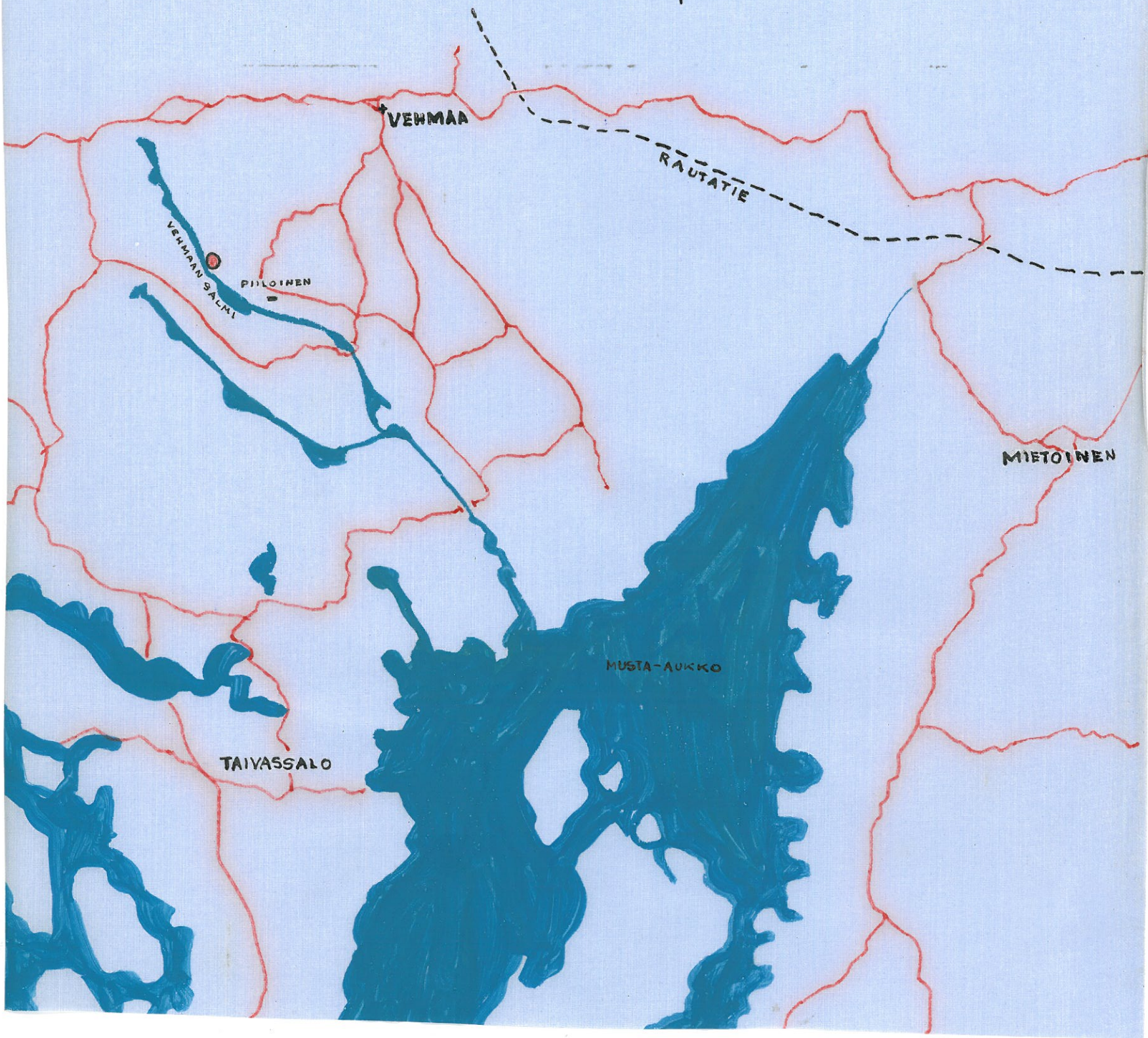
4. 300 g poltettuja luita, joukossa ainakin kaksi linnunluuta.
Rauniosta 3, ks. kaivauskarttaa.

5. 4 pientä palanutta luuta; katkenneita pieniä putkiluita,
ilmeisesti linnun. Löydetty rauniosta 3, ks. kaivauskarttaa.

VEHMAA

PIILOISTEN KALMISTO ●

M.K. 1:100.000

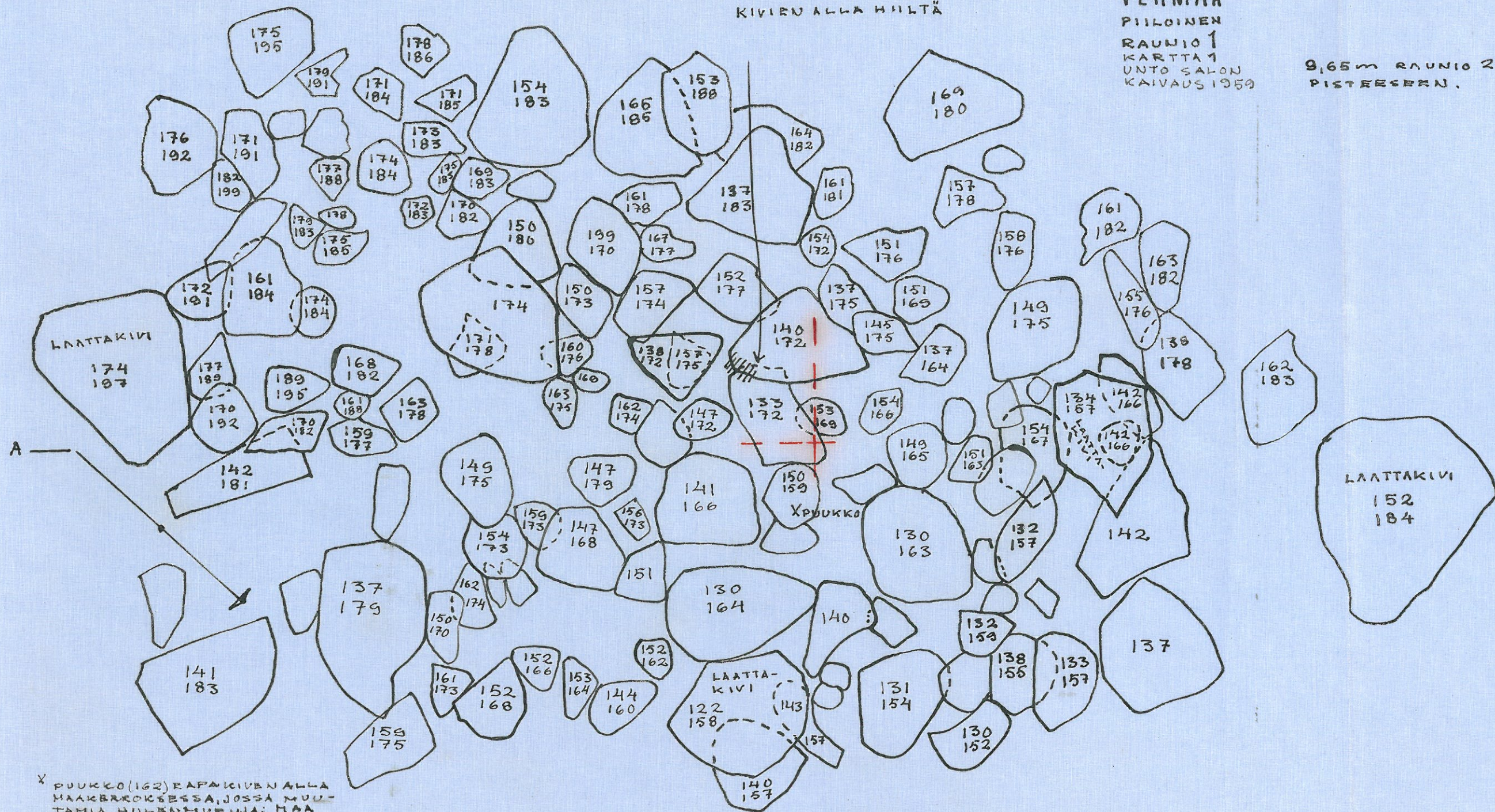

KIVIEÄ ALLÄ HILTTÄ

VEHMAA

PIILOINEN
RAUNIO 1
KARTTA 1
UNTO SALON
KAIVAUS 1959

9,65m RAUNIO 2.5 KESKI-
PISTEENÄ.

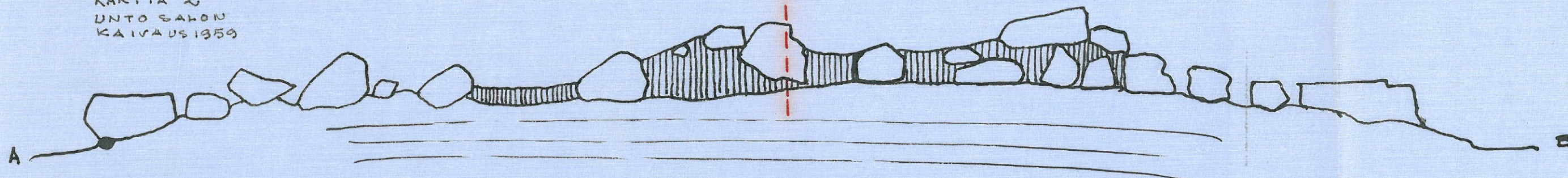
X PUURKO (162) RAFAKIVEN ALLÄ
MAAKERROKSESSA, JOSSA MUU-
TAMIA HILKEÄMURUA; HAA-
ULOTTUI SYVEMMÄLLE LÖYDÖN
ALLE. KALLION PINTA PL. 172
EI VOIKATKAISTA OLIKO PUURKO
IN SITU.

MK. 1:20

2m

VEHMAA
PIILOINEN
RAUNIO 1
KARTTA 2
UNTO SALON
KAIVAUS 1959

C-D-LINJAN
LEIKKAUSKOHTA

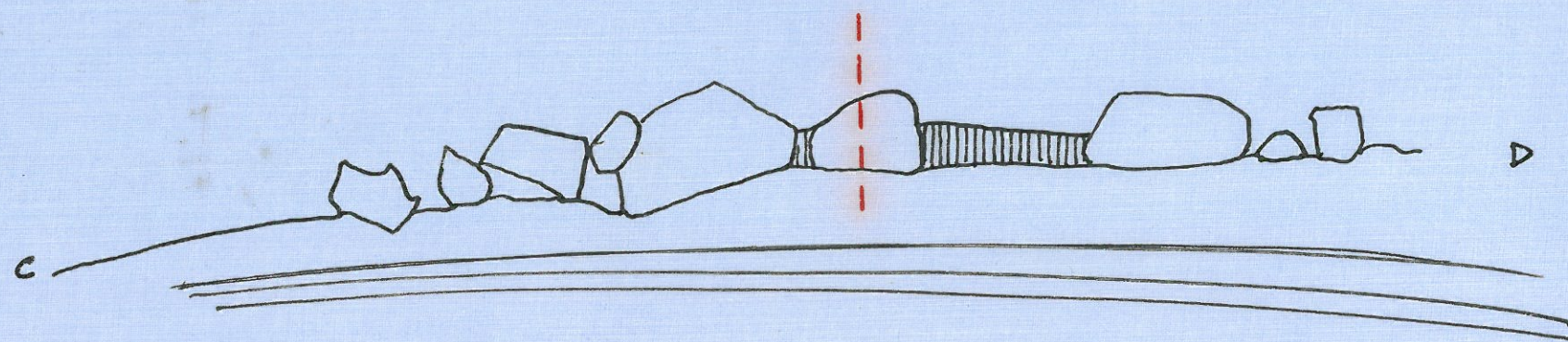
PROFIILIT LUONNOSMAISET

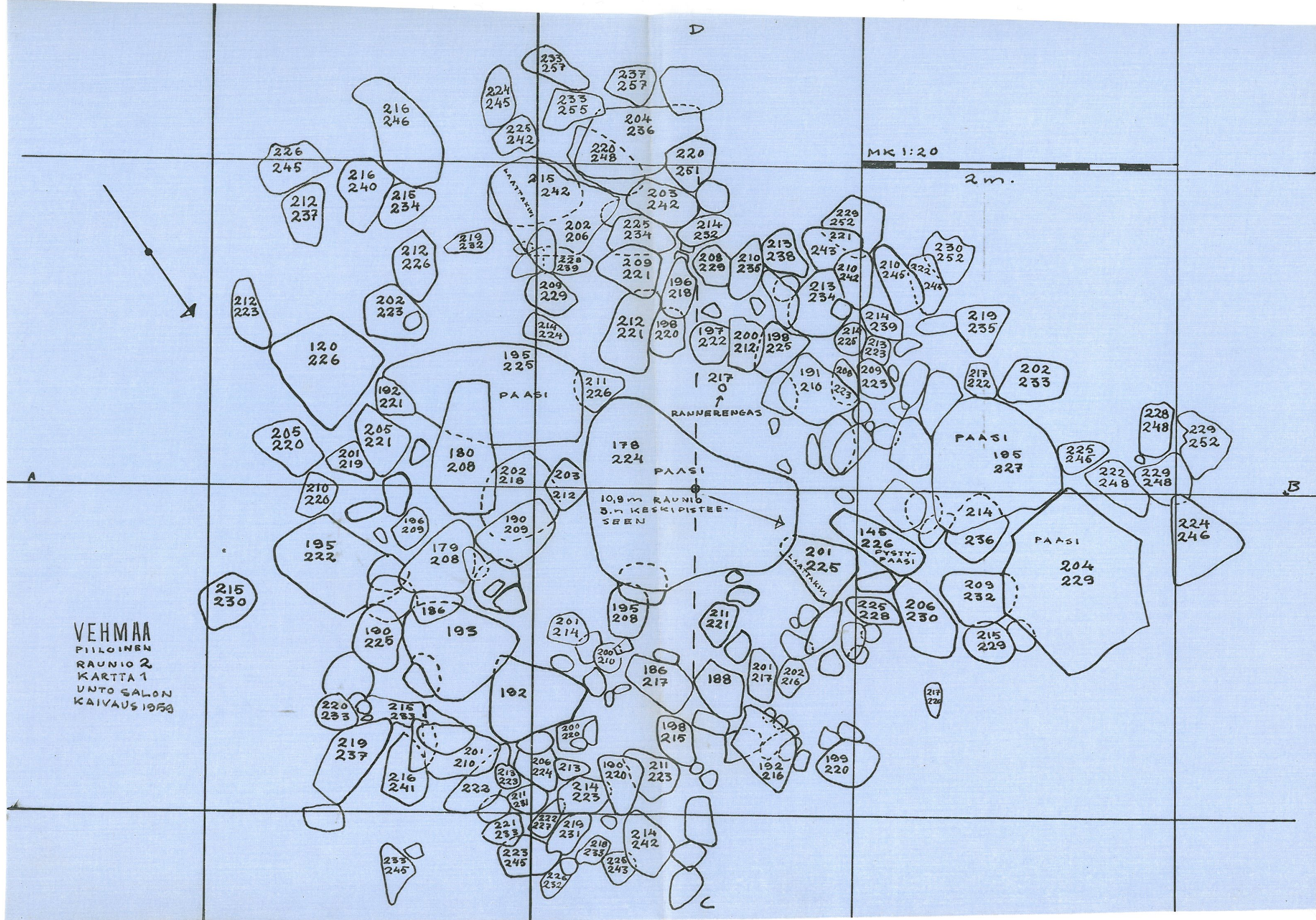
|||| = MAAKERROS

MK. 1:20

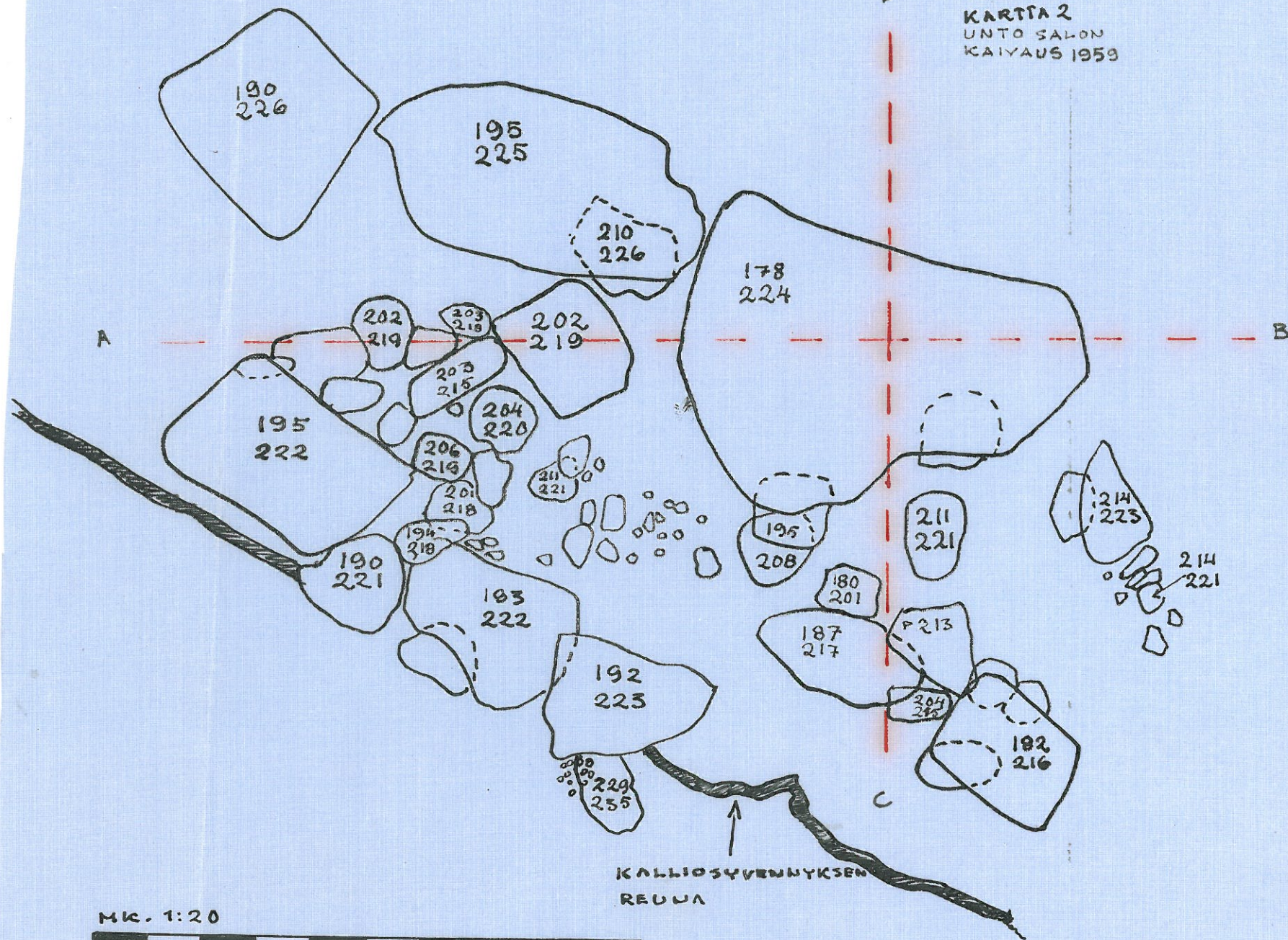

A-B-LINJAN
LEIKKAUSKOHTA

VEHMAA
PIILOINEN
RAUNIO 2
KARTTA 2
UNTO SALON
KAIYAUUS 1959

VEHMAA

PIILOINEN

RADNIO 2

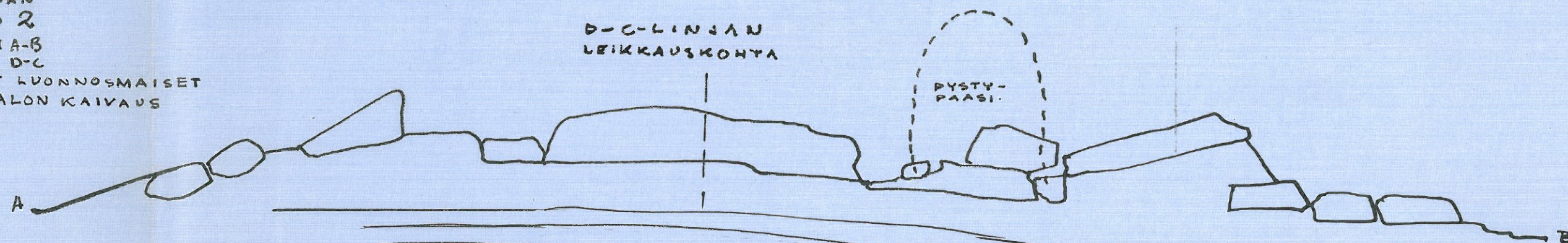
PROFIILI A-B

— II — D-C

PROFIILIT LUONNOSMAISET

UNTO SALON KAIVAUS

1959

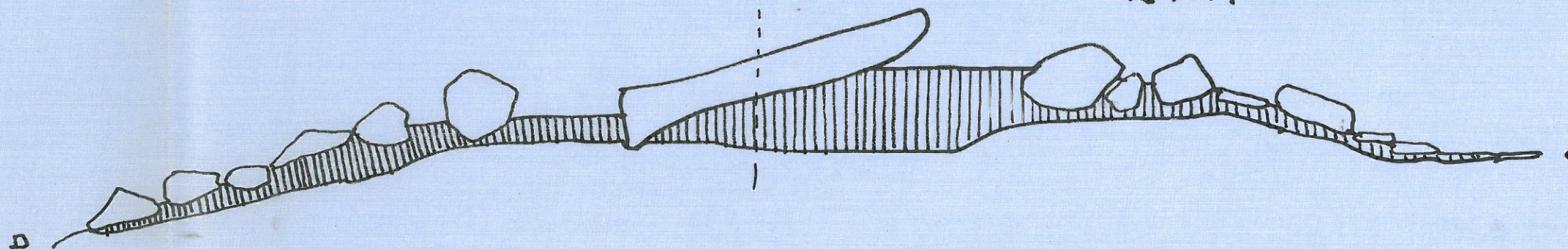

|||| = MAAKERROS

A-B-LINJAN
LEIKKAUSKOHTA

Mk 1:20

2 m.

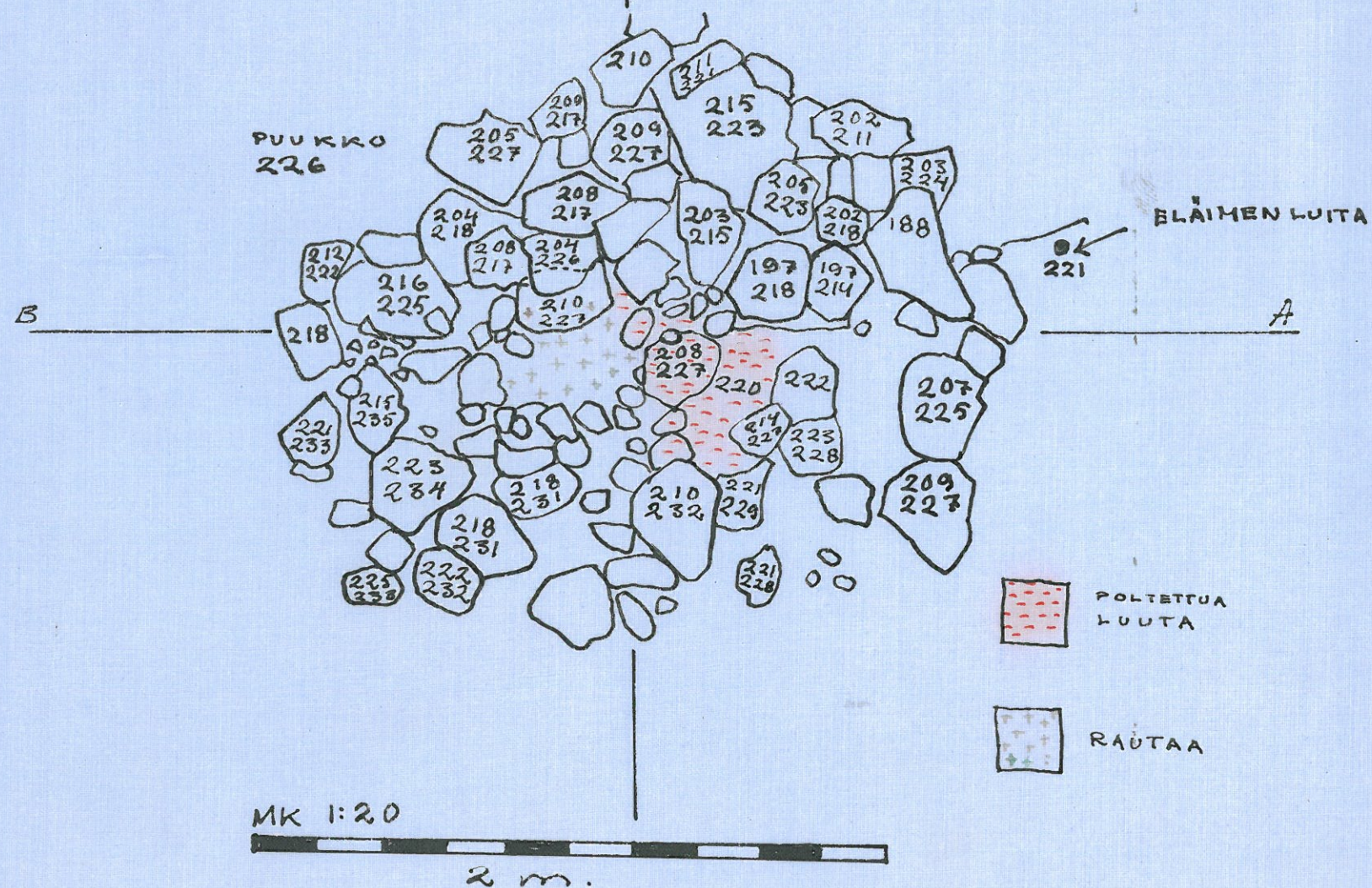

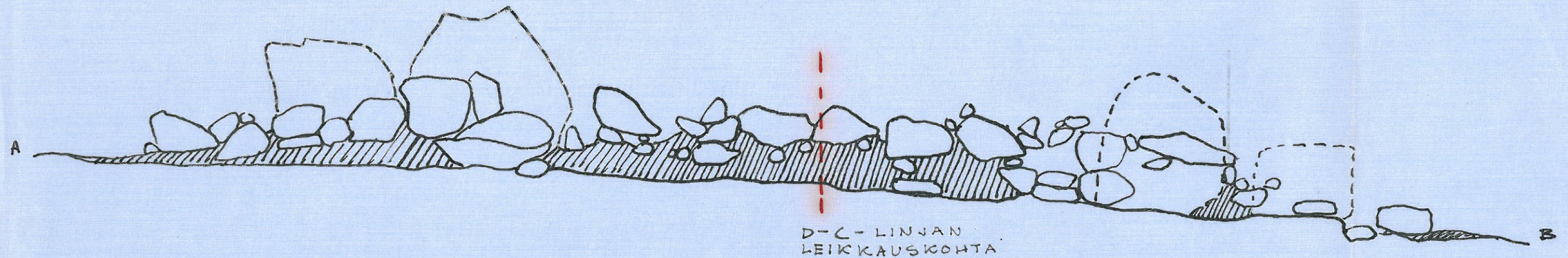
MAA
INEN
10 3
TA 1
SALON
US 1959

2 m.

2 m.

PIILAINEN
 RAUNIO 3
 KARTTA2
 UNTO SALON
 KAIYAU 1959

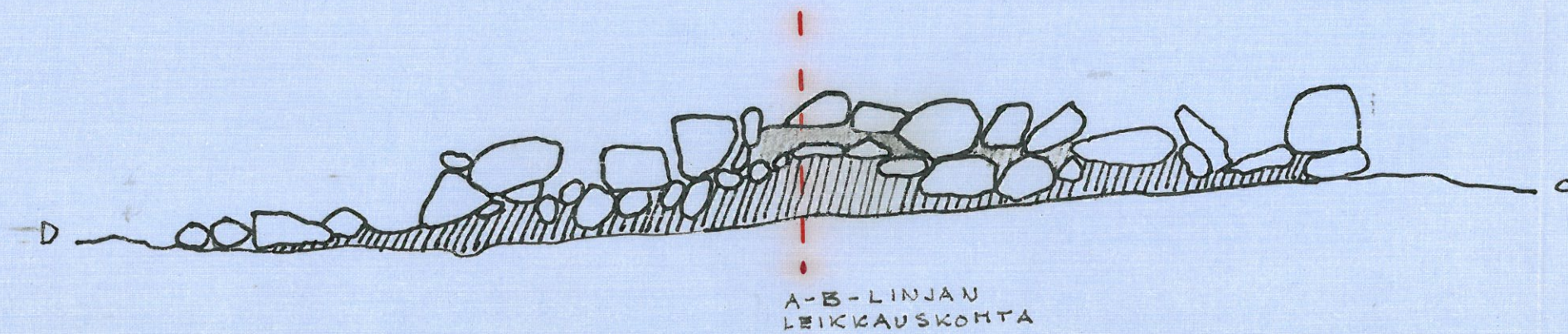
VEHMAA
PIILOINEN
RAUNIO 3
KARTTA 3
UNTO SALON
KAIVAUS 1959

//// = MAAKERROS

MK. 1:20

2 m

F.23282

1. Hautarauniot korkealla kalliolla Vehmaansalmelta nähtynä. Nuolet ja numerot osoittavat raunioiden sijainnin.

F.23283

F.23284

2. Raunio 2:n hautakivi näkyy Vehmaansalmesta; nuoli osoittaa kiven paikan; itse kivi näkyy hieman epäselvästi kuvassa.

3. Rauniot 1-3 kaukosta. Pölkällä taustalla näkyvän männyn edessä raunio 3, keskellä kuvaa raunio 2 (systyönsä näkyy kuvassa) ja vasemmalla männyn takana, kuvan etualalla raunio 1.

F.23285

Vehmaa, Pälönen, 1959 ; liite 2

F.23286

4. Sama kuin edeltä; raunio 2 ei näy kuvassa.

F23287

5. Raunio i ennen tutkimista. Kuvattu idästä.

6. Pienikein siltä raunio l:stä.

Valok. Unto Salo 1959

F23288

Vehmaa, Pölönen, 1959; lute 3

7. Raunio 1 ja kolme maista.

F. 23289

8. Raunio 2 ennen tutkimista, Kuvattu koillisesta,

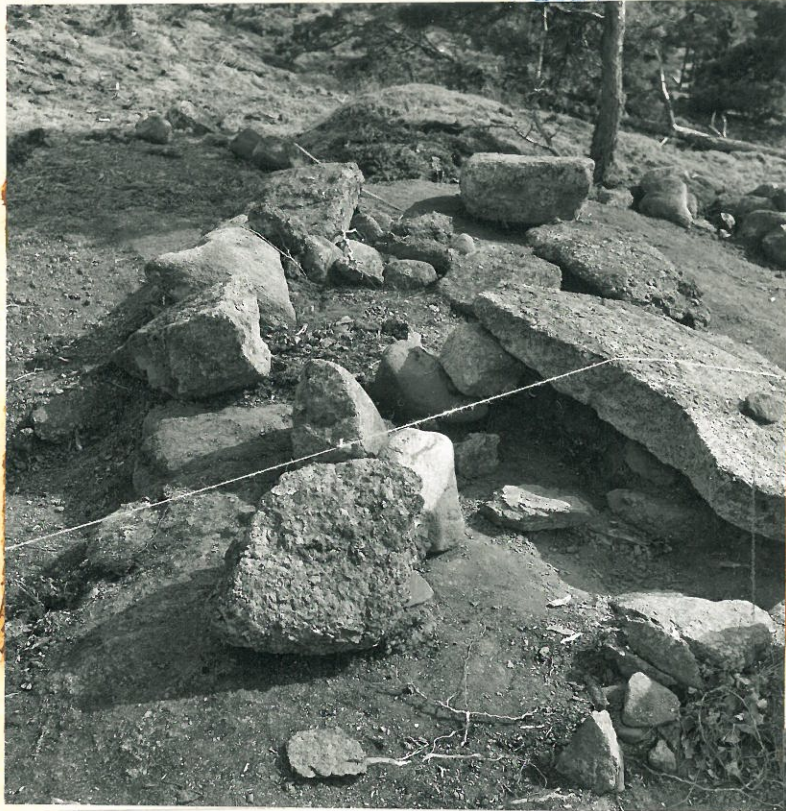
F. 23290

9. Raunio 2 osaksi tutkittuna. Näkyriä etualalla itäreunan kiireys ja keskiosan paadet.

Videk. Unto Salo 1959

F 23291

10. Raunio 2:n itäseinä pohjoisesta katsottuna. biekalla suuri saavi, hiukan maasta kohotettuna.

F 23293

11. Raunio 3 ennen tutkimusta. Kuvattu idästä.

12. Sama kuin edellä.

Vehmaa, Pilsinen 1959, luku 4

F. 23292

Valok. U. Sale 1959

F. 23294

Vehmaa, Piiloinen 1959;
lute 5.

F. 23295

13. Sama kuin edellä, alemmalla kuvattuna.
Kaakkoispään pystykivet erottuvat hyvin.

F. 23296

14. Raunio 3 kaakosta kuvattuna. Keskellä
kaakkoispään pystykivet.

15. Sama kuin edellä, lähempää
kuvattuna.

Valok. U. Salo 1959